

به جا ی سرمقاله

پس از انتشار شماره ی ۱ گاما، بعضی از دوستان نکته‌ها یی را گوش زد کردند. در این جا به ذکر و پاسخ برخی از آنها می‌پردازیم.

• آیا گاما در رده بندی ی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، جزو نشریه‌ها ی علمی - ترویجی است؟

نه. گاما با مجوز رسمی ی وزارت ارشاد اسلامی منتشر می‌شود، اما هنوز از نظر وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری جزو هیچ کدام از دسته‌ها ی "پژوهشی" و "علمی - ترویجی" نیست. پس مقاله‌ها یی که در گاما منتشر می‌شود، در ارتقاء و ترفیع دانش گاهی‌ها به حساب نخواهند آمد.

• به نظر می‌رسد هیئت ویراستاران گاما در واقع هیئت تحریریه است! این که نشد مجله وقت ی مجله ای راه می‌افتد، برای شماره‌ها ی اول مطالب ی دارد که آن‌ها را گروه ی خاص نوشته اند. گاما هم از این قاعده مستثنا نیست. اما ضمناً یک ی از مشکلات فیزیک در ایران، این است که فیزیک پیشه‌ها ی ایران خیل ی به نوشتن علاقه ندارند. این مشکل را می‌توانید با ورق زدن مجله ی فیزیک (که بیش از دو دهه سابقه دارد) ببینید. ما وقت ی احساس می‌کنیم در کاری که شروع کرده ایم موفق شده ایم، که اشخاص ی خارج از این مجموعه هم در گاما مقاله بنویسند.

• چرا نشانی و اسم مؤسسه‌ها یی که نویسنده‌ها به آن‌ها وابسته اند در مقاله‌ها نمی‌آید؟ در بسیاری از مجله‌ها معمول است که نشانی ی نویسنده، و نام چند مؤسسه ای که او در آن‌ها شاغل است، در صفحه ی اول^۱ مقاله درج شود. علت این کار واضح است: پژوهش‌گراها از دانش‌گاه‌ها و پژوهش‌کده‌ها حقوق می‌گیرند، و این مؤسسه‌ها دوست دارند که نام شان در مقاله بیاید. دلیل این هم واضح است: مؤسسه‌ها هم باید از جاها یی پول بگیرند. اما گاما مجله ی پژوهشی نیست. هر مقاله ای که در گاما چاپ می‌شود اثری است از نویسنده اش؛ و چندان مهم نیست که نویسنده به چه مؤسسه ای وابسته است. ما تنها نشانی ی پست الکترونیک نویسنده را می‌نویسیم که خواننده بتواند با نویسنده تماس بگیرد. ضمناً، اگر نویسنده ای خواست، ما نام مؤسسه اش را هم در مقاله (ترجیحاً در آخر مقاله) می‌نویسیم.

• واقعاً گاما رسم الخط استاندارد ی ندارد؟

^۱ این برای مجله‌ها ی پژوهشی تقریباً قاعده است. هر چند این قاعده تقریباً عام است، اما استثناها ی مهم ی دارد: مجله‌ها ی بسیار معتبری مثل Annals of Mathematics، و Journal of Differential Geometry وابستگی و نشانی ی نویسنده را در انتها ی مقاله می‌نویسند!

نه. به نظر می‌رسد که فعلاً در ایران رسم‌الخط قاعده‌مند - واحدی که مقبولیت - عام داشته باشد نداریم. یک دیدگاه این است که باید از بالا رسم‌الخط را تعیین کرد. مثلاً مجله فیزیک که مال - مرکز - نشر - دانش‌گاهی است، تابع - دستورالعملی است که ناشرش تعیین کرده، و ویراستار - مجله فیزیک هم باید آن را اعمال کند. اما ما ویراستاران - گاما برای این عقیده ایم که تعیین - رسم‌الخط باید با انتخاب - طبیعی و از پایین باشد؛ به این معنی که باید نویسنده‌ها آزاد باشند هر جور دل - شان می‌خواهد بنویسند، و داور - نهایی خواننده‌ها هستند که از هر رسم‌الخطی که پسندیدند تقلید می‌کنند و در نتیجه آن رسم‌الخط شیوع می‌یابد و نهایتاً تقریباً همه گیر می‌شود. این همان چیزی است که در عرصه‌ی - زبان و واژه‌ها هم مورد دارد. نمی‌شود مردم را به ضرب - دگنک مجبور کرد که بگویند 'تکانه'. تا آن جا که سواد - اندک - ما اجازه می‌دهد، واژه‌ها ی - مرحوم - فردوسی و تعابیر - مرحوم - حافظ هم با زور - بخش‌نامه در ایران پخش نشده اند. مردم شاه‌نامه ی - فردوسی و غزل‌ها ی - حافظ را را پسندیده اند و به این ترتیب آن‌ها شایع شده اند.

• چرا گاما این قدر گران است؟

باور کنید که ما تا این لحظه یک قران از کس ی یا مؤسسه ای نگرفته ایم. ما نفری صد هزار تومان گذاشته ایم روی - هم، و تمام - کار - مجله را هم خود - مان می‌کنیم: می‌نویسیم، تایپ می‌کنیم، صفحه‌بندی می‌کنیم، و می‌رویم دنبال - چاپ اش. چاپ - شماره ی - 1 - گاما 2 600 000 ریال، و کاغذ - آن 1 000 000 ریال برای ی - ما آب خورده. بگذریم از هزینه‌ها ی - دیگر. ضمناً خریدارها ی - گاما بیش‌تر دانش‌جوها هستند که گاما را تقریباً نیم‌بها می‌خرند. با این وصف، اگر تعداد - خریداران - گاما به حدود - 500 برسد، گاما می‌تواند به حیات اش ادامه دهد، و اگر بیش از 500 شود، رشد خواهد کرد (مثلاً در تعداد - صفحه‌ها).

این را هم باید بگوییم که بعضی از هم‌کاران و دانش‌جوها واقعاً در شناساندن - گاما به دیگران و پخش - آن به ما کمک کرده اند، کمک ی که بی اندازه برای ی - ما مهم بوده است.

• چرا گاما عکس کم دارد؟

یک دلیل اش این است که ما بیش‌تر اهل - فرمول ایم. اما دلیل - مهم‌تر اش این که برای ی - چاپ - عکس باید کیفیت - چاپ را بهتر کرد. عکس‌هایی که در مجله‌ها ی - علمی چاپ می‌شوند، عمدتاً باید رنگی باشند، وگرنه به جا ی - جلب - توجه خواننده را فراری می‌دهند. مثلاً در شماره ی - 1 خبری بود راجع به نقشه ی - تابش - زمینه ی - کیهانی. وقت ی این خبر را در مجله ای مثل - نیچر¹⁾ می‌خوانید، در کنار اش عکس ی می‌بینید بسیار زیبا و رنگی که دوست دارید چند دقیقه ای به آن نگاه کنید. اما اگر این عکس بشود سیاه‌وسفید، حتّاً اگر با کیفیت - خوب چاپ شود، دیگر بر خواننده آن اثر را ندارد. اگر روزی روزگاری وضع - مالی ی - گاما خوب شد، آن وقت شاید عکس‌ها ی - رنگی چاپ کنیم. اما فعلاً تا اطلاع - ثانوی گاما سیاه‌وسفید است. البته خواهیم کوشید که نمودارها و شکل‌ها ی - سیاه‌وسفید - خوب ی چاپ کنیم.

¹⁾ Nature.